

۵ دقیقه

نمونه دنیاگیری کورونا بر اقتصاد و سیاست

سجاد همتی، پروجنه
محمد مهدی کریمه

دانشگاه امام صادق علیه السلام

و خدمات در اقتصاد جهانی یافت نمی‌شود. نمود روشن این مسئله در سقوط اقتصادی بی‌سابقه در خطوط هوایی و صنعت گردشگری است. در حوزه‌ی تجارت خارجی دو مشکل ایجاد شد: یکی کمبود مواد اولیه برای تولید و دیگری مشکل فروش بر اثر بسته شدن مرزها که سبب کاهش و تعطیلی تولید در کشور شد. بنگاه‌های اقتصادی برای تطبیق شرایط خود با کاهش تقاضا در بازار

تأثیرات کرونا بر اقتصاد

شیوع کرونا و واگرایی‌های بین‌المللی ناشی از آن به سرعت به یک بحران اقتصادی مبدل شد. کرونا سبب بحران اقتصادی در حوزه‌های صنعت گردشگری، اقتصاد نفتی، اقتصاد متکی به واردات و صنعت غذایی در برخی بخش‌های آن شد. بخش عظیمی از این رکود به دلیل کاهش تقاضاست؛ به این معنا که مصرف‌کننده‌ای برای خرید کالا

آثار کرونا؛ بررسی اقتصادی و سیاسی

رکود اقتصادی دوران کرونا، که بسیاری از کشورها آن را تجربه کردند، موجب شد که سیاست‌گذاران در تشخیص اولویت نجات اقتصاد و سلامت، در یک دوراهی قرار بگیرند. در این متن سعی شده تا اثرات این بحران در اقتصاد و سیاست داخلی و خارجی تبیین شود.

مثل گذشته نیست و سایر موارد این‌چنینی. کشورها باید در داخل برای تولید مواد ضروری و اساسی چرخه‌ی کامل تولید را راه بیندازند تا متکی به داخل باشند که کنترل بیشتری بر آن است.

اثرات در اقتصاد بین‌الملل به روایت آمار

بر اساس آنچه از سیاست‌های اعمالی کشورهای مختلف در مواجهه با بحران کرونا گذشت، نگرانی تمام دولت‌ها از اثرات این همه‌گیری مشاهده می‌شود. بر همین مبنا می‌بینیم که آن دولت‌ها تمام تلاش خود را برای تقلیل آسیب‌های این بحران به‌کار بسته‌اند. با تمام این توضیحات، آسیب‌های اقتصادی کرونا در سطح بین‌الملل بر کسی پوشیده نیست. تا جایی که به اعتقاد برخی اقتصاددانان، ضربه‌ی اقتصادی همه‌گیری کرونا حتی بیشتر از بحران اقتصادی سال ۲۰۰۸ خواهد بود. آن‌گل گوریا، مدیر کل سازمان توسعه و همکاری اقتصادی، در این باره می‌گوید: «حتی اگر در این دوره شاهد یک رکود اقتصادی جهانی نیز نباشیم، شکی در آن نیست که برخی اقتصادهای جهان یا هیچ‌گونه رشدی نخواهند داشت و یا رشد اقتصادی آن‌ها منفی خواهد بود و اقتصادهای بزرگ نیز از این امر مستثنی نیستند.» این سازمان همچنین پیش‌بینی ۱/۵ درصدی رشد اقتصاد جهانی

ایجاد تعادل در اقتصاد اقدام به کاهش نرخ بهره برای تشویق فعالیت‌های تجاری کردند. در استرالیا نرخ بهره به پایین‌ترین مقدار خود در تاریخ این کشور رسید.

یکی دیگر از تمهیدات دولتی، برنامه‌ی خرید اوراق قرضه با هدف کاهش نرخ بهره و تقویت قیمت اوراق بهادار است، برای مثال ایالات متحده برای جلوگیری از افت عرضه‌ی پول برنامه‌ی تسهیل کمی را برگزید. در این برنامه بانک مرکزی با خرید از بانک‌های تجاری و دیگر نهادهای خصوصی پایه‌ی پولی را افزایش می‌دهد. چین به عنوان یک نمونه‌ی بسیار موفق در کنترل آثار اقتصادی کرونا مبلغ ۷۵۰ میلیارد یورو را به برنامه‌ی تسهیل کمی اختصاص داد (این الگو پس از توفیق در چین در ایالات متحده دنبال شد). همچنین کشورها سعی کردند سرمایه‌گذاری در داخل کشور خودشان را جدی‌تر بگیرند و برای ورود سرمایه به داخل کشور دقت بیشتری به خرج دهند تا در مواقع ضروری و بحرانی سرمایه‌گذاران نتوانند آن‌ها را تحت فشار قرار دهند، مثلاً به‌خاطر کم نشدن سود سرمایه‌گذاری‌های خارجی فشار آوردند تا چرخه‌ی اقتصاد به‌کار افتد و به محدودیت‌های بهداشتی بی‌توجهی شود در حالی که در کشورهای پیشرفته این مقررات سفت و سخت اعمال می‌گردد و امکان فعالیت اقتصادی

دست به تعدیل نیرو می‌زدند، کارگران تازه‌بی‌کار شده دیگر قدرت خرید قبلی را نداشتند و به همین دلیل کاهش تقاضا شدت بیشتری پیدا کرد و سبب ایجاد روند دوری در اقتصاد شد. با شیوع گسترده‌ی کرونا سیاست‌گذاران ناچار بودند که تصمیماتی سریع اتخاذ کنند. بسیاری از کشورها با اتخاذ سیاست‌های فاصله‌گذاری اجتماعی، علی‌رغم تمام نقدهای وارد بر آن، سبب تشدید رکود اقتصادی شدند. نکته‌ی قابل توجه در این سیاست آن است که به‌سرعت منجر به کاهش چشم‌گیر فعالیت افراد، مشاغل و کسب‌وکارها شد که آن‌ها را نیازمند دریافت کمک‌های مالی دولت کرد.

واکنش‌ها به اقتصاد کرونا زده

به دلایل فوق، دولت‌ها درصددند تا با بهره‌گیری از سیاست‌های مختلف اقتصادی تبعات ناشی از کرونا را تا حد ممکن کاهش دهند، مثلاً در ایالات متحده برای کاهش اثرات همه‌گیری کرونا بر مشاغل، بزرگترین طرح بسته‌ی حمایت مالی در تاریخ این کشور به‌تایید رسید و بودجه‌ای برای بقای واحدهای خرد و تسهیلاتی برای جلوگیری از تعدیل نیرو در شرکت‌های بزرگ در نظر گرفته‌شد. در برخی دیگر از دولت‌ها نظیر انگلستان و مالزی، بانک‌های مرکزی برای

را خوش‌بینانه دانست و وعده‌ی کاهش ۲/۹ درصدی این شاخص را داد. هرچند طی آمار به‌دست آمده تا ماه نوامبر شاهد کاهش، حتی بیشتر از این عدد و نزول به عدد منفی ۳/۴ هستیم که بیشترین کاهش از زمان بحران ۲۰۰۸ است.

تأثیر کرونا بر سیاست و سازمان‌های بین‌الملل

دولت‌ها پس از شیوع کرونا از بحث‌های جهانی شدن فاصله گرفتند و سیاست‌های نگاه به داخل و ملی‌گرایانه را در کانون توجه قرار دادند، چون متوجه شدند که در شرایط بحران دیگر کشورها به فکر خود هستند و کاری به این که با فلان کشور هم‌پیمان و دوست هستند ندارند. در نتیجه، نقش پیمان‌ها، اتحادیه‌ها و سازمان‌های بین‌المللی اندکی کم‌رنگ شد چون نتوانستند کارایی خود را، آن‌گونه که ادعا می‌کردند، در مواقع بحرانی مثل بحران کرونا ثابت کنند و بیشتر در نقش سازمان‌های هماهنگ‌کننده و منبع آمار و اطلاعات ظاهر شدند نه سازمان اجرایی به آن صورت که ادعا می‌شد و از آن‌ها انتظار می‌رفت. همچنین حمایت‌های کشورها از صنایع و تولیدات داخلی بیشتر شد، علی‌رغم این که سابق بر ماجرای کرونا برخی معتقد بودند که باید نظام تقسیم کار جهانی در دنیا حاکم شود اما

چون در وقت بحران ممکن است همکاری بین کشورها در تامین مواد مورد نیاز صورت نگیرد، خوداتکایی به‌ویژه در صنایع حساس و حیاتی مثل تولیدات پزشکی و غذایی مورد توجه کشورها قرار گرفت. همچنین در عرصه‌ی بین‌الملل بحث درباره‌ی جنگ بیولوژیک و نگرانی پیرامون آن قوت گرفت که قبلاً به این اندازه مورد توجه نبود چون بعضی تحلیل‌گران کرونا را ناشی از حمله‌ی زیستی دانسته‌اند و این فتح بابی شد تا در نظریات واقع‌گرایانه که قدرت را به سلاح و مهمات می‌دانستند تامل جدی‌تری شود.

تأثیر کرونا بر سیاست داخلی

در جنبه‌ی داخلی، کشورها از دموکراسی کمی فاصله گرفتند چون دیدند با آزاد گذاشتن مردم نمی‌توان جلوی شیوع بیماری را گرفت، زنجیره‌ی انتقال را قطع و به‌درستی این بحران را مدیریت کرد، حتی در برخی کشورها شاهد نوعی دیکتاتوری و اجبار برای کنترل رفت‌وآمدها و رفتار مردم بودیم مثل پاکستان که در برهه‌هایی متوسل به زور شد تا مردم از خانه خارج نشوند. همچنین سیاست‌های خودیاری و خوداتکایی جدی‌تر مطرح و دنبال شد و در کشورها میان همه گروه‌ها و طیف‌ها هم‌گرایی و انسجام نسبی برای فائق آمدن بر این بحران شکل گرفت. مورد

دیگر که در سیاست داخلی کشورها مشاهده شده بود این بود که کشورها تمرکز خود را بر بهداشت و درمان گذاشتند و مثل سابق عمران و آبادانی نقطه‌ی تمرکز نبود و بحث‌های امنیت گسترده‌تر و به بخش‌های دیگر مثل امنیت غذایی و زیستی هم تسری پیدا کرد.

این واقعیت وجود دارد که این بحران نیز زمانی به پایان خواهد رسید و این محدودیت‌های اجتماعی رفع خواهد شد. بدیهی است متغیرهای زیادی در بازگشت شاخص رشد و بهبود اقتصادی تأثیر خواهند داشت. در این راستا نیاز است دولت‌ها ضمن افزایش رفاه پولی شهروندان خود تلاش کنند دسترسی کسب‌وکارهای مختلف را به منابع مالی تسهیل نمایند. همچنین نیاز است با توجه به ماهیت خاص بحران حاضر از صنایعی نظیر تجارت الکترونیکی، خرده‌فروشی‌های اقتصادی و بخش بهداشت حمایت شود تا از طریق آن حداقل مقدار رشد اقتصادی برای بحران خسارت‌های کرونایی صورت پذیرد. در مجموع در این ایام شاهد تامل جدی‌تری در نظریات مدرن بودیم که خوش‌بینانه و ساده‌انگارانه به محیط بین‌الملل نگاه می‌کردند و بعضاً نشانه‌هایی از بازگشت به نظرات سابق که مردود و تاریخی شمرده می‌شدند بودیم.